

Patricia CRONE

(28 Mart 1945-11 Temmuz 2015)

İslâmî ilimler bilhassa İslâm tarihi alanında yaptığı şarkiyat çalışmaları ile bilinen Danimarka asıllı Amerikalı araştırmacı Patricia Crone, 2011 yılında teşhis konulan akciğer kanseri sebebiyle 11 Temmuz 2015'te New Jersey, Princeton'da 70 yaşında öldü.

Patricia Crone, Danimarka'nın Lejre kentinin Kyn-delose adlı kasabasında 28 Mart 1945'te dünyaya geldi. 1969 yılında Kopenhag Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladı. Ardından Fransızca öğrenmek için Paris'e ve sonrasında İngilizceyi geliştirmek için Londra'ya gitmeyi istedi. Londra'daki King's College'da occasional student (misafir öğrenci) olarak kabul edildi. Medieval European History (Ortaçağ Avrupa Tarihi) okudu ve kilise-devlet ilişkileri alanında derslere devam etti. Londra Üniversitesi School of Oriental and African Studies (SOAS)'ta öğrenim görmeye başladı. Burada Arapça, Farsça, Süryanice öğrendi. SOAS'ta Bernard Lewis danışmanlığında Emevîler döneminde mevâlî üzerine çalıştığı doktorasını 1974'de bitirdi. Doktorasını bitirir bitirmez yine aynı üniversitede Warbung Institute'de araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1977 yılında Oxford Üniversitesi'nde İslâm tarihi alanında Öğretim Görevliliğine ve yine aynı üniversitede Jesus College'de öğretim üyeliğine başladı. Burada on üç sene ders verdikten sonra Cambridge Üniversitesi'nde Islamic Studies (İslâmî İlimler) alanında Yardımcı Doçent ve Gonville and Caius College'de öğretim üyesi olarak çalıştı (1990-1992). Aynı kurumda doçent olarak 1992-1994 yıllarında görev yaptı. Patricia Crone, sonrasında Cambridge Üniversitesi Faculty of the Institute'de 1994-1997 yılları arasında doçent olarak çalışmalarına devam etti. 1997 senesinde Princeton (the Institute for Advanced Study, School of Historical Studies) İleri Araştırmalar Enstitüsünde Tarih Araştırmaları Fakültesi'nde Andrew W. Mellon Vakfı onursal profesörü olarak görev yaptı. 1997 yılından

2014 senesinde görevinden ayrılana kadar aynı kurumda emekli profesör olarak çalıştı. Crone ayrıca 2013'de Giorgio Levi Della Vida Medal for Excellence in Islamic Studies (İslâmî Çalışmalar alanında Kraliyet Ödülüne) ve 2014'de Middle East Medievalists Yaşam Boyu Başarı Ödülüne layık görüldü.

Patricia Crone, 2011'de kanser teşhisi konulduğunda, kenevirin bu hastalığını ilerlemesini yavaşlattığı iddialarını titizlikle araştırmış ve yasal olarak suç olmasına rağmen keneviri tedavi amaçlı kullanmıştır. Belgesel yönetmeni olan kız kardeşi Diana Crone Frank onun son zamanlarındaki bu sürecini kaydedip *For the Life of Me: Between Science and the Law* belgesel filmini çekmiştir. (2014)

Patricia Crone'un fikrî anlamda temsil ettiği ekol kısaca Revizyonistler olarak ifade edilen Revisionist School of Islamic Studies'dir. Bu grupta John Wansbrough, Michael Cook, Fred Donner, Tom Holland, Günter Lüling isimleri de yer alır. Bu araştırmacılar, Hz. Muhammed'in tarihsel olarak varlığını reddetmezler ve Kur'an'ın Hz. Peygamber zamanında indiğini kabul ederler. Ancak Patricia Crone, John Wansbrough ve John Burton hadislerin Kur'an'ın daha iyi anlaşılması için Müslüman âlimler tarafından sonradan uydurulduğunu iddia ederler. Ayrıca Crone, Schacht ve Juynboll'un "backgrowth of is-nads" isnadların geriye doğru büyümesi teorilerini benimser ve hadislerin hicrî 100 yılından önce İslâm hakkında doğru bilgi veremeyeceğini savunur.¹

Patricia Crone'un ilk kitabı Michael A. Cook ile birlikte kaleme aldığı *Hagarism: The Making of the Islamic World*'dür (1977). Eserde İslâm hakkındaki en erken Ermeni, Kıptî, Grek, Pers kaynakları kullanılmış ancak Müslümanlar tarafından yazılan metinlere itimat edilmemiştir. Jonathan Brown, bu durumun sebebini revizyonistlerin şüpheci tavırlarından dolayı Historical Critical Methodunu (Târihî Tenkit Metodu) erken dönem İslâm tarihine uygulamak istemelerine dayandırmıştır. Nitekim bu araştırmacılar, sadece Müslümanlar tarafından Hz. Peygamber'in vefatından tam bir asır sonra yazılmaya başlanılan Hz. Peygamber'in hayatı, mesajı ve toplumu hakkındaki kaynaklara itimat etmezlerdi.² Çalışma, İslâm'ın Bizans ve Pers İmparatorluklarına karşı isyan eden Arap-Yahudi kabilesi şeklinde ortaya çıktığı iddiasıyla başlamaktadır. Crone ve Cook'un kendi ifadeleriyle Hz. İbrahim'in cariyesi Hacer'e nisbetle *Hacerîler* denilen Arapların kendi dinlerini Yahudilikten ayrı bir şekilde monoteist bir din olarak yeniden oluşturduklarını ifade etmektedir.

Batıda övülen, İslâm karşıtlığı söz konusu olduğunda atıfta bulunulan bu çalışmanın yazarları, son yıllarda Hagarism'deki bulguları hatalı bulmaktadır. Crone, "Gençtik, bir şey bilmiyorduk. Kitap sadece bir hipotezdi, ikna edici bulgu değildi. Bir yerlerin desteğiyle yazdık. Şu an bu tezin geçerli olduğunu

¹ Jonathan A. C. Brown, *Hadith: Muhammad's Legacy in the Medieval and Modern World*, Oxford: One World Publications, 2009, s. 221.

² Brown, *a.g.e.*, s. 221.

düşünmüyorum” ifadelerini kullanmıştır. Ancak Ne Crone ne Cook eserdeki fikirlerin geçersizliğini kabul etmelerine rağmen herhangi bir düzeltmede bulunmamışlardır.

Meccan Trade And The Rise Of Islam, (Princeton, U.S.A: Princeton University Press, 1987) kitabı İslâm’ın Mekke’de değil Kuzey Arabistan’da doğduğu, Kureyşlilerin Mekke ile ilgisinin olmadığı gibi iddiaları barındırmaktadır. Bu eser üzerine değerlendirme yazan Robert Bertram Serjeant (ö. 1993) çalışmayı karmaşık, irrasyonel, mantıksız bir polemik olarak değerlendirmiş, Crone’un Arapça metinleri yanlış anlamasından, onun Arabistan’ın sosyal yapısını tam anlamıyla idrak edememesinden dolayı eserin anlaşılma özelliğini ifade etmiştir (“Meccan Trade and the Rise of Islam: Misconceptions and Flawed Polemics”, *Journal of the American Oriental Society*, MX, III, Temmuz-Eylül 1990, ss. 472-486). Patricia Crone, bu değerlendirme hakkında “Serjeant and Meccan Trade,” adlı makaleyi yazmıştır (*Arabica*, XXIX, 1992, ss. 216-40). Cidde’de bulunan Kral Abdulaziz Üniversitesi, Yunan ve Roma tarihi kısmında öğretim görevlisi olan Amâl Muhammed Rûbî, yazarın bu kitabını Arapçaya tercüme etmiş ve reddiye kaleme almıştır. Amâl Muhammed Rûbî eserin hatalarla dolu olduğunu ve İslâmî bazı kavramları küçük görmek amacıyla yazıldığını ifade etmiştir (Yapılan bu tercüme ve reddiye için bk. *Ticâretü Mekke ve Zuhûru’l-İslâm*, Cidde, ty.).

Crone, 1974 yılında tamamladığı doktora tezinin birinci bölümü üzerinde 1977 yılında yeniden çalışmaya başladı. *Slaves on Horses: The Evolution of the Islamic Polity* (1980) ismini verdiği bu çalışmasını 1980 yılında tamamladı. Cambridge Üniversitesi’ne geçtikten sonra doktora tezinin ikinci bölümünü çalışarak *Roman, Provincial and Islamic Law: The Origins of the Islamic Patronate* adıyla yayınladı (1987).

Oxford Üniversitesi’nde eğitim verirken Martin Hinds (v. 1988) ile birlikte İslâm’da dinî otoritenin en erken kavramı olan halife üzerine araştırma yaptı ve bu çalışmanın ürünü olan *God’s Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam* kitabı 1986 yılında basıldı. Martin Hinds ile ortak çalışması olan bu kitabın giriş bölümü “Halifetullah” adıyla Mehmet Azimli ve Ali Akay tarafından tercüme edilmiştir (*Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IX, 2007, 2 ss. 167-188).

Medieval Islamic Political Thought (2005). Edinburgh University Press; 2004 adlı çalışması Amerika’da *God’s Rule: Government and Islam -Six Centuries of Medieval Islamic Political Thought* adıyla basılmıştır (Columbia University: 2004). Hakan Köni tarafından *Ortaçağ İslâm Düşüncesinde Siyasi Düşünce* olarak dilimize tercüme edilmiştir (Kapı yayınları: İstanbul, 2007). Yard. Doç. Dr. Abdullah Taha İmamoğlu bu tercümenin değerlendirmesini yazmıştır (*İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXX, 2014, s. 260-267).

Patricia Crone'un diğer kitapları ise şunlardır: Shmuel Moreh ile ortak çalışması, *The Book of Strangers: Medieval Arabic Graffiti on the Theme of Nostalgia* (1999) Princeton Series on the Middle-East; Fritz Zimmermann ile ortak çalışması *The Epistle of Salim Ibn Dhakwan* (Oxford: Oxford University Press, 2001), *Pre-Industrial Societies: Anatomy of the Pre-Modern World* (2003), *From Kawad to al-Ghazali: religion, law and political thought in the Near East, c. 600-c. 1100* (Ildershot: Ashgate, 2005), *From Arabian Tribes to Islamic Empire: Army, State and Society in the Near East c. 600–850* (2008), *The Nativist Prophets of Early Islamic Iran: Rural Revolt and Local Zoroastrianism* Cambridge University Press (2012).

Patricia Crone'un kaleme aldığı makalelerin³ bazıları ise şunlar: "Islam, Judeo-Christianity and Byzantine Iconoclasm," *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, ii, 1980, ss. 59-95; "Jāhili and Jewish Law: the Qasama," *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, IV, 1984, ss. 153-201; "The Tribe and the State," *States in History*, Oxford 1986, ss. 48-77; "A Practical Guide to the Study of Islamic Law-Tradition (Hadith)," *Provincial and Islamic Law: The Origins of the Islamic Patronate*, Cambridge 1987, ss. 23-34; "On the Meaning of the 'Abbāsid Call to al-Riḍā," *The Islamic World, Essays in Honor of Bernard Lewis*, ed. C. E. Bosworth and others, Princeton 1989, ss. 95-111; "'Even an Ethiopian Slave': The Transformation of a Sunni Tradition," *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, VII, 1994, ss. 59-67; "Were the Qays and Yemen of the Umayyad Period Political Parties?," *Der Islam*, XXI, 1994, ss. 1-57; "The First-Century Concept of Hiḡra," *Arabica*, xli, 1994, ss. 352-87; "Two Legal Problems Bearing on the Early History of the Qur'ān," *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 18, 1994, ss. 1-37; "The Rise of Islam in the World," *Cambridge Illustrated History of the Islamic World* (ed. F. Robinson), Cambridge, 1996, ss. 2-31; "The 'Abbasid Abnā'and Sasanid Cavalrymen," *Journal of the Royal Asiatic Society*, 8, 1998, ss. 1-19; "The Early Islamic World," *War and Society in the Ancient and Medieval Worlds* (ed. K. Raaflaub ve N. Rosenstein), Cambridge, 1999, ss. 309-32; "The Significance of Wooden Weapons in the Revolt of al-Mukhtār and the Abbasid Revolution," *Studies in Honour of Clifford Edmund Bosworth*, I, Leiden 2000, ss. 174-85; "Ninth-Century Muslim Anarchists," *Past and Present* 167, 2000, ss. 3-28; "The Khārijites and the Caliphal Title," *Studies in Islamic and Middle Eastern Texts and Traditions in Memory of Norman Calder*, Oxford 2000, ss. 85-91; "Shūrā as an Elective Institution," *Quaderni di Studi Arabi*, 19, 2001, ss. 3-39; "What was al-Fārābī's Imamic Constitution?," *Arabica*, 50, 2003, ss. 306-21; "The Pay of Client Soldiers," *Der Islam*, 80, 2003, ss. 284-300; "Al-Fārābī's Imperfect Constitutions," *Mélanges de l'Université Saint-Joseph*, 57, 2004, ss.

³ Patricia Crone'un makalelerinin neredeyse tamamı Hanna Siurua editörlüğünde Patricia Crone's *Collected Studies in Three Volumes* adıyla üç cilt hâlinde yeniden basıldı. *The Qur'ānic Pagans and Related Matters, Islam, the Ancient Near East and Varieties of Godlessness, The Iranian Reception of Islam: The Non-Traditionalist Strands*, Brill, 2016.

191-228; “Mawālī and the Prophet's Family: an Early Shī'ite View,” *Patronate and Patronage in Early and Classical Islam* (ed. M. Bernardt ve J. Nawas), Leiden 2005, ss. 167-94; “How did the Quranic Pagans Make a Living?,” *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 68, 2005, ss. 387-99; “Post-Colonialism in Tenth-Century Islam,” *Der Islam*, 83, 2006, ss. 2-38; “Imperial Trauma: the Case of the Arabs,” *Common Knowledge*, 12, 2006, ss. 107-16; “Abū Saïd al-Haḍrī and Theodicy,” *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, 31, 2006, ss. 92-106; “Quraysh and the Roman Army: Making Sense of the Meccan Leather Trade,” *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 70, 2007, ss. 63-88; “The Ancient Near East and Islam: the Case of Lot Casting,” (A. Sil-verstein ile birlikte) *Journal of Semitic Studies*, 55, 2010, ss. 433-50; “The Religion of the Qur'anic Pagans: God and the Lesser Deities,” *Arabica*, 57, 2010, ss. 151-200; “Abū Tammām on the Mubayyida,” *Fortresses of the Intellect: Ismaili and Other Islamic Studies in Honour of Farhad Daftary* (ed. Omar Ali-de-Unzaga), London 2011, ss. 167-88; “The Book of Watchers in the Qur'ān,” *Exchange and Transmission across Cultural Boundaries: Philosophy, Mysticism and Science in the Mediterranean* (ed. H. Ben-Shammai, S. Shaked ve S. Stroumsa), Jerusalem: The Israel Academy of Sciences and Humanities 2013, ss. 16-51; “Traditional Political Thought,” *Islamic Political Thought: An Introduction* (ed. Gerhard Bowering), Princeton/Oxford: Princeton University Press, 2015, ss. 238-251; “Jihad': Idea and History,” *Cosmopolis*, 2015/1, ss. 99-104; “What do we actually know about Mohammed?,” *Open Democracy*, June 10, 2008.

Hatice Nur DALKILIÇ

Nevşehir Hacı Bektaş-1 Veli Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Hadis, NEVŞEHİR